

Beata Kulisa, Maria Sierpińska

Nowa rola komitetów audytu w spółkach zainteresowania publicznego

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 50/3, 131-142

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



DOI: 10.18276/sjp.2017.50/3-11

Beata Kulisa*

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Maria Sierpińska**

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

NOWA ROLA KOMITETÓW AUDYTU W SPÓŁKACH ZAINTERESOWANIA PUBLICZNEGO

Streszczenie

W artykule zaprezentowane zostały zadania komitetów audytu funkcjonujących w ramach rad nadzorczych. Do podstawowych zadań należą: monitorowanie sprawozdawczości finansowej, nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz systemem zarządzania ryzykiem. Nowy wymiar zyskały zadania związane z nadzorowaniem i koordynowaniem prac audytorów sprawozdań finansowych. Są one związane z dodatkowymi sprawozdaniami sporządzanymi dla komitetów audytu przez biegłych rewidentów. Komitety muszą zatem analizować metody badania sprawozdań finansowych stosowane przez audytorów oraz oceniać, czy zastosowany w badaniu poziom istotności jest wystarczający dla pełnego uwiarygodnienia sprawozdania finansowego. Istotną staje się również ocena metod wyceny poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych oraz opis zakresu konsolidacji i kryteriów wyłączenia jednostek z procesu konsolidacji.

Słowa kluczowe: komitet audytu, zadania komitetu, sprawozdanie dodatkowe, audyt sprawozdań finansowych

* Adres e-mail: kulisab@uek.krakow.pl

** Adres e-mail: msierpinska@o2.pl

Wprowadzenie

Komitety audytu mają już swoją historię, w krajach wysokorozwiniętych działają bowiem od kilkudziesięciu lat. Stały rozwój komitetów audytu jest związany z tym, że udziałowcy coraz częściej wyrażali wątpliwości dotyczące rzetelności raportów finansowych, szukając źródła ścisłej i trafnej oceny działalności spółek. Od początku lat siedemdziesiątych XX wieku komitety audytu nieustannie ewaluowały, zarówno jeśli chodzi o ich kształt, jak i pełnioną funkcję. Ewolucja stawała się coraz intensywniejsza w miarę upływu czasu (Helin, Wisłowski, 2016, s. 1). Dzisiaj komitety audytu odgrywają rolę strażnika uczciwości i wiarygodności spółki.

W Polsce zasady tworzenia komitetów audytu w ramach rad nadzorczych spółek publicznych nakreślone zostały w zasadach ładu korporacyjnego. Zdecydowana większość spółek notowanych na rynku giełdowym nie powołała jednak takich komitetów (Kuchenbeker, 2008, s. 8), dopiero ustawa o biegłych rewidentach wprowadziła obowiązek ich tworzenia w ramach rad nadzorczych. Są one organem doradczym i opiniotwórczym rady nadzorczej. Funkcjonowanie komitetu audytu składającego się z niezależnych i kompetentnych członków wywiera pozytywny wpływ na jakość audytu, zarówno wewnętrznego, jak i zewnętrznego (Ambroziak, Chmielewski, 2011, s. 113), ponadto zwiększa bezpieczeństwo obrotu giełdowego oraz poprawia rzetelność i prawidłowość sprawozdań finansowych, co wpływa na przyszłą ocenę spółki przez inwestorów.

Celem artykułu jest pokazanie nowej roli komitetów audytu, głównie w obszarze badania sprawozdań finansowych. Członkowie komitetu audytu powinni monitorować stosowane metody badania sprawozdań finansowych oraz poziom istotności, a także metody wyceny poszczególnych składników majątku bilansowego. Szczegółowe informacje dotyczące tych kwestii zawarte są w dodatkowych sprawozdaniach dla komitetu audytu sporządzanych przez biegłych rewidentów.

1. Powstanie komitetów audytu

Obowiązek powołania komitetów audytu w ramach rad nadzorczych dotyczy jednostek zainteresowania publicznego – zalicza się do nich między innymi spółki giełdowe, banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne. Nie mają natomiast obowiązku powoływania komitetów audytu otwarte fundusze emerytalne, powszechnie towarzystwa emerytalne oraz fundusze inwestycyjne, oddziały insty-

tucji kredytowych i oddziały banków zagranicznych, główne oddziały zakładów ubezpieczeń, banki spółdzielcze, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (Ustawa z 7 maja 2009).

Najistotniejszą kwestią jest wybór przewodniczącego tego komitetu oraz dobór członków komitetu audytu, którzy są powoływani spośród członków rady nadzorczej. Komitet powinien składać się z minimum trzech osób. W małych jednostkach gospodarczych funkcje komitetu audytu pełni cała rada, w takiej sytuacji wymagana jest stosowna uchwała walnego zgromadzenia bądź zapis w statucie, który stanowi, że w przypadku rady nadzorczej liczącej nie więcej niż pięciu członków – na mocy statutu powołanie komitetu audytu nie jest konieczne, a jego zadania wykonywać będzie cała rada. Przewodniczący komitetu powinien posiadać szeroką wiedzę z rachunkowości lub rewizji finansowej. Kluczowe znaczenie ma też osobowość członków komitetu, którzy powinni cechować się z jednej strony wysokim poziomem etycznym, z drugiej zaś odwagą w wyrażaniu własnych opinii. Powinni ponadto być w swoich opiniach i zaleceniach niezależni, szczególnie ważna jest tu niezależność od zarządu (Wieczorkiewicz, Dąbrowska-Gruszczyńska i in., 2013, s. 83). Członkowie komitetu audytu powinni cechować się również dociekliwością i sumiennością, ułatwiającymi wnikliwą ocenę przedstawianych informacji finansowych. Powinni znać sytuację branży, w której spółka działa, trendy, nowe technologie, być świadomi zagrożeń i występującego ryzyka oraz możliwości zabezpieczenia się przed nim. Zgodnie z przepisami ustawy warunki niezależności spełnia członek komitetu audytu, który (Ustawa z 7 maja 2009):

- nie posiada akcji w danej jednostce zainteresowania publicznego lub jednostkach z nią powiązanych,
- w ostatnich trzech latach nie uczestniczył w prowadzeniu ksiąg rachunkowych jednostki ani w sporządzaniu jej sprawozdań finansowych,
- nie jest małżonkiem, krewnym, powinowatym uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym w linii prostej do drugiego stopnia i nie jest związany z innymi tytułów wymienionych w ustawie z członkami zarządu lub rady nadzorczej jednostki.

Spółka może określić w statucie dodatkowe kryteria niezależności członków komitetu audytu, przykładowo członek tego komitetu nie może być dyrektorem wykonawczym lub zarządzającym obecnie i w ciągu ostatnich pięciu lat, nie może być pracownikiem spółki, jak również podmiotu zależnego lub stowarzyszonego ze spółką, nie może otrzymywać dodatkowego wynagrodzenia, w znaczącej wysokości, od spółki lub spółki stowarzyszonej, oprócz wynagrodzenia otrzymywanego jako członek rady

nadzorczej, nie może reprezentować akcjonariusza posiadającego pakiet kontrolny, czy też nie może utrzymywać znaczących stosunków handlowych ze spółką lub spółkami z nią stowarzyszonymi. Zwraca się również uwagę, aby członek komitetu audytu nie miał żadnych powiązań z członkami zarządu spółki poprzez udział w innych spółkach lub organach tych spółek oraz powiązań rodzinnych (Fila, 2009).

Skuteczność komitetu audytu zależy przede wszystkim od kwalifikacji jego członków, zwłaszcza umiejętności korzystania z rachunkowości, dorobku audytu wewnętrznego oraz znajomości obszarów ryzyka rynkowego i doświadczenia z dziedziny finansów, księgowości i audytu. Członek komitetu audytu powinien przede wszystkim być sceptyczny w stosunku do przedkładanych komitetowi materiałów i weryfikować je w zestawieniu z innymi faktami lub obserwacjami. Cenna jest też znajomość kluczowych standardów rewizji, które pokazują wiele stosowanych przez biegłych rewidentów metod i technik. Wiedza o nich ułatwia wykonywanie powierzonych komitetowi zadań (Wąsowski, 2010, s. 8).

2. Zadania komitetu audytu

Komitet audytu ma do spełnienia w ramach rady nadzorczej szereg funkcji. Przede wszystkim odgrywa rolę organu nadzorującego trzy funkcjonujące w przedsiębiorstwie systemy: system rachunkowości, a zwłaszcza sprawozdawczości finansowej, system kontroli wewnętrznej oraz system zarządzania ryzykiem. W obszarze sprawozdawczości finansowej komitet audytu pełni funkcję gwaranta wiarygodności informacji finansowych generowanych przez jednostkę.

Sprawozdawczość finansowa jednostek gospodarczych jest szeroko wykorzystywana przez jej interesariuszy: inwestorów, banki, dostawców, odbiorców, pracowników, jednostki samorządu terytorialnego i inne podmioty. Rzetelnie i prawidłowo sporządzone sprawozdanie finansowe ma dla nich duże znaczenie, bowiem informacje o sytuacji finansowej jednostki, wynikach jej działalności oraz przepływach pieniężnych za bieżący i poprzednie okresy sprawozdawcze, wpływają na decyzje wymienionych wyżej interesariuszy (Fiedziuk, 2010, s. 17). Decyzje te dotyczą utrzymania lub wyzbycia się udziałów, akcji czy też papierów dłużnych, oceny pracy zarządu jednostki, udzielenia kredytu bankowego lub kupieckiego, żądania podwyżek płac czy też zgody na realizację inwestycji rozwojowych w danym terenie.

Drugim zadaniem komitetu audytu jest przedstawianie radzie nadzorczej rekomendacji dotyczącej powołania audytora po przeprowadzeniu procedury przetar-

gowej, a po jego wyborze nadzorowanie i koordynowanie jego prac. W ramach tej funkcji komitet stanowi płaszczyznę współpracy i wymiany informacji pomiędzy audytorami zewnętrznymi a organami badanej jednostki, w tym jej audytorami wewnętrznymi i radą nadzorczą. Komitet jest też łącznikiem między audytorami zewnętrznymi a organami badanej jednostki (Ambroziak, Chmielewski, 2011, s. 211). Komitet audytu informuje organ nadzorczy jednostki o wynikach badania oraz wyjaśnia, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do poprawy rzetelności sprawozdawczości finansowej, a także, jaka była jego rola w procesie badania.

Oprócz wymienionych zadań komitet powinien kontrolować niezależność biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych. Koncepcja niezależności audytora ulegała zmianom w ciągu ostatnich lat. Przez lata praca biegłych rewidentów sprowadzała się do weryfikowania poprawności zapisów księgowych i zgodności procedur księgowych z przepisami. Z upływem czasu uległ zmianie cel działań audytorskich. Audytorzy zaczęli oceniać już nie tylko zgodność z przepisami, ale przede wszystkim skuteczność i efektywność działań instytucji. Wachlarz motywów, które mogą wpływać na stronniczość audytora, jest bardzo szeroki. Zasadniczo można je podzielić na motywy zarówno natury społecznej, jak i ekonomicznej. Ważne są też procesy psychologiczne i motywacyjne, którym zostaje poddany audytor. Możliwość uzyskania dodatkowych profitów powoduje, że audytor selektywnie dobiera informacje spośród zebranych dowodów, a następnie ocenia je zgodnie z wcześniej przyjętymi preferencjami. Komitet audytu powinien zadbać o to, by opinie z badania były bezstronne, obiektywne i niezależne (Rodewald-Fila, 2010, s. 110).

Zagrożenia związane z niezależnością szczególnie dotyczą audytora wewnętrznego, bowiem jest przecież pracownikiem organizacji, którą poddaje badaniu. Współczesna literatura, pisze Rodewald-Fila (2010, s. 111) wskazuje dość obszernie możliwości rozwiązywania konfliktu interesów między audytorem wewnętrznym a jego pracodawcą. Jedni badacze wskazują na konieczność zredukowania zainteresowania audytora faktem zadowolenia klienta z wyniku audytu, inni natomiast podkreślają konieczność właściwej edukacji nastawionej na etykę związaną z zagrożeniami, jakie mogą spotkać audytora. Tego rodzaju rozwiązania, chociaż nie wyeliminują całkowicie ryzyka wpływającego na niezależność audytora, pomogą ograniczyć je do akceptowalnego poziomu.

Kolejnym zadaniem komitetu audytu jest monitorowanie zakresu usług świadczonych przez audytora. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego (2014) wprowadziło tak zwaną czarną listę usług zabronionych, których nie może świadczyć audytor jednostki zainteresowania publicznego ani żadna jednostka należąca do

jego sieci. Zakaz świadczenia obejmuje badany podmiot, jego jednostkę dominującą i jednostki zależne w Unii Europejskiej i obowiązuje od początku badanego roku obrotowego do dnia dostarczenia radzie nadzorczej sprawozdania z badania. Zakaz wychodzący 12 miesięcy przed badany okres dotyczy usług obejmujących opracowywanie i wdrażanie procedur kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, procedur związanych z przygotowaniem i kontrolowaniem informacji finansowych lub opracowywanie i wdrażanie systemów informacji finansowej. Usługi nie-audytowe, inne niż zabronione, będą mogły być świadczone przez audytora i jego sieć, jeżeli komitet audytu wyrazi na to zgodę, stosownie do opracowanej wcześniej polityki w zakresie świadczenia dodatkowych usług niebędących badaniem. Przed jej wydaniem komitet będzie musiał przeprowadzić ocenę zagrożeń i zabezpieczeń niezależności audytora. Szczególną czujność komitet audytu będzie musiał wykazać w zakresie usług, których przedmiotem jest (Fila, 2009):

- usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych i podatkowych,
- doradztwo podatkowe,
- prowadzenie postępowania upadłościowego lub likwidacyjnego,
- działalność wydawnicza lub szkoleniowa w zakresie rachunkowości, rewizji finansowej i podatków,
- wykonywanie ekspertyz ekonomiczno-finansowych,
- świadczenie usług atestacyjnych, doradztwa lub zarządzania, wymagających posiadania wiedzy z dziedziny rachunkowości lub rewizji finansowej,
- świadczenie usług przewidzianych standardami rewizji finansowej, a także innych usług zastrzeżonych w odrębnych przepisach do wykonywania przez biegłych rewidentów.

W Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego został także określony pułap wartościowy wynagrodzenia z tytułu świadczenia usług nieaudytowych. Będzie on wynosił 70% średniego wynagrodzenia za badanie statutowe z trzech kolejnych lat. Dla dozwolonych usług podatkowych i wyceny limit ten będzie wynosił w przypadku jednostek zainteresowania publicznego 50%.

Do ważnych zadań komitetu audytu należy nadzór nad właściwym funkcjonowaniem wdrożonego przez kierownictwo jednostki systemem kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz systemu zarządzania ryzykiem.

Rolą komitetu audytu jest (Helin, Wisłowski, 2016):

- weryfikacja i ocena procesów zapobiegania zagrożeniom, między innymi ogólnej adekwatności środowiska oraz systemów kontroli w wybranych obszarach podwyższonego ryzyka,

- weryfikacja i ocena wewnętrznego systemu kontroli w firmie, pozwalającego wykryć błędy bądź oszustwa księgowe i finansowe, niezgodności z prawem i korporacyjnym kodeksem postępowania, przegląd wyników i rekomendacji audytu wewnętrznego i zewnętrznego w odniesieniu do tych kwestii oraz reakcji na nie kierownictwa spółki,
- omówienie z kierownictwem strategii i programów oceny oraz unikania zagrożeń,
- omówienie z departamentem prawnym wszelkich regulacji mogących mieć wpływ na kształt sprawozdań finansowych,
- przegląd wyników rocznego audytu wydatków zarządu i wyższej kadry kierowniczej oraz propozycji opracowanych przez audyt wewnętrzny.

Niedostateczne systemy kontroli wewnętrznej prowadzą do nadużyć finansowych. W literaturze podkreśla się, że sprawny system kontroli wewnętrznej jest kluczem do radzenia sobie z zagrożeniami w obszarach biznesowym i finansowym. Komitet audytu powinien zatem stymulować i wymuszać rozwój silnego systemu kontroli wewnętrznej. Funkcjonowanie tego systemu monitorowane jest przez komórki audytu wewnętrznego ściśle współpracujące z komitetem audytu. Głównym zadaniem audytu wewnętrznego jest kontrola zgodności operacji gospodarczych z podstawowymi procedurami firmy, analiza tych procedur pod kątem ich udoskonalania, raportowanie zarządowi o stanie systemu kontroli wewnętrznej, identyfikowanie ryzyka i doradztwo w zakresie jego ograniczania oraz wprowadzanie kontroli przed nim zabezpieczających.

Komitet audytu powinien regularnie oceniać skuteczność wykorzystywanych w przedsiębiorstwie metod identyfikowania, mierzenia i ograniczania ryzyka, posiadanie systemu zarządzania ryzykiem pozwala bowiem na ograniczenie niepewności w procesie podejmowania decyzji. Zmieniające się w sposób dynamiczny otoczenie ekonomiczne, społeczne czy polityczne powoduje znaczną niepewność warunków biznesowych i konieczność monitorowania źródeł ryzyka oraz szybkiego na nie reagowania. Firmy narażone są na różnego rodzaju ryzyka, między innymi ryzyko biznesowe (strategiczne), technologiczne, środowiskowe, ryzyko kredytowe, ryzyko nieterminowych dostaw surowców, ryzyko utraty kluczowych pracowników, ryzyko związane ze zmianą regulacji prawnych, np. w obszarze prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, prowadzące do wzrost kosztów pracy, ryzyko walutowe czy też ryzyko utraty reputacji. Komitet audytu powinien współpracować z audytorami zewnętrznym oraz wewnętrznym i uzyskiwać informacje, jak oceniają oni system zabezpieczenia firmy przed ryzykiem i jakie jest ryzyko strat związanych

z ignorowaniem niektórych ryzyk, na które spółka jest narażona. Aby przetrwać na rynku w otoczeniu konkurencyjnym, spółki muszą dysponować systemami szybkiego reagowania na zagrożenia. W dużych jednostkach gospodarczych funkcjonują działy zarządzania ryzykiem, które są odpowiedzialne za cały ciąg czynności, jakie występują w tym procesie, począwszy od identyfikacji ryzyk, poprzez określenie prawdopodobieństwa ich wystąpienia i potencjalnego wpływu na realizację celów spółki, podejmowanie przedsięwzięć ograniczających skutki wystąpienia ryzyka, określenia odpowiedzialności za podejmowanie działań w poszczególnych rodzajach ryzyka, weryfikowania skuteczności tych działań, aż do oceny efektywności całościowego systemu zarządzania ryzykiem. Komitet audytu powinien regularnie być informowany o istotnych zmianach w różnych obszarach zagrożeń.

3. Sprawozdanie dodatkowe dla komitetu audytu

Biegły rewident, oprócz raportu z badania sprawozdania finansowego, zobowiązany jest do przygotowania dodatkowego sprawozdania dla komitetu audytu. Sprawozdania takie sporządzane były po raz pierwszy w 2017 roku i dotyczyły badania sprawozdań finansowych z roku poprzedniego. Wprowadzenie dodatkowego sprawozdania dla komitetu audytu jest odpowiedzią na oczekiwania ze strony odbiorców sprawozdań finansowych dotyczące szerszych informacji o przeprowadzaniu audytu tych sprawozdań i ich wiarygodności. Dotychczasowe opinie o badaniu sprawozdań były mało satysfakcjonujące dla odbiorców tych sprawozdań, którzy domagali się raportów umożliwiających szerszy wgląd w proces przeprowadzania audytu zewnętrznego oraz wyniki tego audytu. W Wielkiej Brytanii oraz Holandii, gdzie nowe rozwiązania dotyczące dodatkowych raportów wdrożono już w 2015 roku, spotkały się z przychylnym przyjęciem, inwestorzy pozytywnie ocenili wysiłki audytorów w dostarczaniu informacji ułatwiających zrozumienie procesu audytu. Szczególnie pozytywnie wypowiadali się o ujawnieniach kluczowych zagadnień badania, które pomogły im lepiej zrozumieć, jak z punktu widzenia audytora przedstawiają się ryzyka związane z prezentowaną przez jednostkę w sprawozdaniu finansowym sytuacją finansową i wynikami działalności (Konieczny, Szmigielski, 2016).

Audytor zewnętrzny powinien dodatkowe sprawozdanie przedłożyć komitetowi audytu w tym samym dniu, co sprawozdanie z badania sprawozdania finansowego. Dodatkowe sprawozdanie podawane jest również do wiadomości rady nadzorczej i zarządu. W sprawozdaniu tym audytor składa oświadczenie o niezależności,

musi szczegółowo określić charakter, częstotliwość i zakres kontaktów z komitetem audytu wraz z podaniem dat spotkań. Sprawozdanie musi zawierać zakres i terminy badania sprawozdań oraz zastosowaną metodykę badania. Jeżeli powołano więcej niż jednego biegłego rewidenta lub więcej niż jedną firmę audytorską, w sprawozdaniu musi być zaprezentowany podział zadań między biegłych lub między te firmy.

W sprawozdaniu opisuje się zastosowaną metodykę oraz określa, które kategorie bilansu zostały sprawdzone bezpośrednio, a które sprawdzono w oparciu o testowanie systemu oraz testy zgodności. Wyjaśnia się ewentualne istotne różnice w zakresie wag przypisanych procedurom wiarygodności, testowaniu systemu oraz testom zgodności w porównaniu z poprzednim rokiem. Szczególnie ważną informacją będzie podanie przez audytora ilościowego poziomu istotności ogólnej dla poszczególnych grup transakcji, sald lub ujawnień oraz ujawnienie czynników jakościowych uwzględnionych przy ustalaniu poziomu istotności (Rozporządzenie Parlamentu..., 2014).

W literaturze nie ma zgodności co do poziomów istotności stosowanych przy badaniu sprawozdań finansowych. Istotność to granica uznania czegoś za ważne lub nieważne – pisze Nowak (2013, s. 97) – zależy od wielu czynników, do których można przykładowo zaliczyć specyfikę branży, w której działa spółka, jej wielkość, obszar działania (krajowy i zagraniczny), czy też wartość przeprowadzanych operacji gospodarczych. Z tego względu trudno jest w sposób obiektywny wyznaczyć poziom istotności ogólnej i poziomy istotności cząstkowych, by uprawdopodobnić, że nieprawidłowości wykryte podczas badania nie mają znaczenia dla jasności i wiarygodności informacji prezentowanych w sprawozdaniu. Według Nowak (2013, s. 98), kryteriami wyznaczania poziomu istotności mogą być:

- wynik finansowy (np. od 5% do 10%),
- suma bilansowa (od 1% do 2%),
- suma aktywów netto (np. 2%),
- suma przychodów ze sprzedaży (np. 0,5% do 1%).

Lachowski (2016, s. 106) podaje natomiast następujące poziomy istotności ogólnej: 3–7% zysku z działalności kontynuowanej, 1–3% aktywów, 3–5% kapitałów własnych, 1–3% przychodów lub kosztów.

Biegły rewident ma prawo do indywidualnego ustalenia przedziału wartości istotności ogólnej. Jeżeli przykładowo przyjmie wartość 3%, to oznacza, że sumę wszystkich błędów wynoszących do 3% wartości miernika uznaje on za błędy nieistotne. Jeśli błędy przekroczą 3%, biegły rewident będzie zobowiązany napisać wniosek do kierownictwa jednostki o korektę sprawozdania finansowego. W przy-

padku błędów poniżej wartości 3% biegły podejmie decyzję samodzielnie co do ich istotności i ewentualnej korekty sprawozdania.

Oprócz kryteriów wartościowych istotność ogólną powinno się rozpatrywać również z punktu widzenia kryteriów jakościowych, do których zalicza się w szczególności: istnienie wymogów prawnych, wynikających z przepisów prawa, istnienie wymogów statutowych lub umownych, nieufność wobec kierownictwa jednostki czy też wystąpienie znaczących odchyłeń w istotnych pozycjach sprawozdania finansowego (Nowak, 2013, s. 99).

Obok opisu wykorzystanych przy badaniu poziomów istotności w sprawozdaniu dodatkowym biegły rewident zgłasza zdarzenia i okoliczności, które mogą wzbudzić wątpliwości co do tego, czy jednostka jest zdolna do kontynuowania swojej działalności. Zgłasza ponadto wszelkie słabości systemu wewnętrznej kontroli w zakresie sprawozdawczości finansowej oraz systemu księgowości badanej jednostki lub, w przypadku skonsolidowanych sprawozdań finansowych, jednostki dominującej. W sprawozdaniu dodatkowym musi on podjąć istotne kwestie związane z faktycznymi lub domniemanymi przypadkami nieprzestrzegania przepisów ustawowych i wykonawczych lub statutu spółki stwierdzonymi podczas badania.

Podsumowanie

Reasumując, trzeba podkreślić wzrastającą rolę komitetu audytu funkcjonującego w strukturze rady nadzorczej. Spółki działają w coraz bardziej dynamicznym otoczeniu ekonomicznym, społecznym i politycznym i coraz bardziej komplikującym się otoczeniu regulacyjnym. Stąd sprawnie działający komitet audytu zwiększa gwarancję rzetelnego wykonywania swoich funkcji przez radę nadzorczą. Komitet jest bowiem jej roboczym organem, mającym na celu stałe monitorowanie sprawozdawczości finansowej, śledzenie i kontrolę procesu badania tych sprawozdań przez zewnętrznych biegłych rewidentów i ściśle z nimi współpracę dla zapewnienia wiarygodności sprawozdań. Wyniki tego badania stanowią cenną informację dla firmy i jej interesariuszy. Są źródłem informacji o sytuacji spółki i jej słabych stronach. Dobrze przeprowadzony audyt może uchronić spółkę przed ewentualnymi roszczeniami ze strony inwestorów i innych interesariuszy zewnętrznych. Obiektywny i niezależny audytor zewnętrzny, znając specyfikę branży, uwarunkowania i rodzaje ryzyka, czy też inne problemy wykryte w toku badania, może wskazać kierunki działań naprawczych i usprawnień w wielu obszarach funkcjonowania spółki, co niewątpliwie poprawi jej pozycję rynkową.

Z kolei dzięki raportom audytu wewnętrznego zarządy spółek mogą szybciej usunąć niedociągnięcia systemu kontroli wewnętrznej, odpowiednio wcześniej zidentyfikować ryzyka stojące przed spółką oraz wdrożyć sprawniejsze systemy zarządzania nim. Mogą też wdrożyć i udoskonalić procesy prewencji pozwalające szybciej wykrywać nadużycia, korupcję, kradzieże i inne nieprawidłowości.

Literatura

- Ambroziak, M., Chmielewski, A. (2011). Komitet audytu a jakość audytu zewnętrznego. *Problemy Zarządzania*, 9, 4 (34) t. 2., 211–220.
- Fiedziuk, L. (2010). Badanie sprawozdania finansowego w czasie recesji. Wybrane zagadnienia. *Rachunkowość*, 4 (11), 17–23.
- Fila, G. (2009). Funkcje komitetu audytu w statucie oraz aktach wewnętrznych spółki publicznej. *Przegląd Corporate Governance*, 4 (20), 1–7.
- Helin, A., Wisłowski, J. (2016). *Charakterystyka i zadania komitetu audytu*. BDO, Pobrane z: <http://www.spolkigieldowe.bdo.pl/biuletyn/46/audyt/charakterystyka-i-zadania-komitetu-audytu-.html> (25.05.2017).
- Konieczny, T., Szmigielski, M. (2016). *Najważniejsze zmiany dotyczące Komitetów Audytu*, Pobrane z: <https://www.pwc.pl/pl/audyt/rotacja-firm-audytorskich-mfr/zmiany-dot-komitetow-audytu-pwc.html> (29.05.2017).
- Kuchenbeker, J. (2008). Komitet audytu zbędnym balastem. *Przegląd Corporate Governance*, 2 (14), 7–22.
- Lachowski, W. (2016). *Badanie sprawozdań finansowych małych i średnich jednostek*. Centrum Edukacji KiBR. Warszawa: KiBR.
- Nowak, A. (2013). *Modele badania sprawozdań finansowych*. Warszawa: WNPWN.
- Rodewald-Fila, A. (2010). Istota niezależności audytora. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 59 (115), 95–115.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) nr 537/2014 z 16.04.2014 w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE.
- Ustawa z 07.05.2009 o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym Dz.U. 2009, nr 77, poz. 649.
- Wąsowski, W. (2010). Komitet audytu – nowy członek rad nadzorczych spółek. *Rachunkowość*, 11, 4–12.
- Wieczorkiewicz, A., Dąbrowska-Gruszczyńska, K., Gruszczyński, M. (2013). Komitety audytu jako fundament zaufania do spółki. *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*, 11, 80–92.

A NEW ROLE OF AUDIT COMMITTEES PUBLIC INTEREST COMPANIES

Abstract

The article presents tasks of the audit committees functioning within supervisory boards. The basic ones are: monitoring of financial reporting, supervision over the internal control system and the risk management system. Tasks connected with the supervision and coordination of works of auditors of financial reports have taken a new dimension. They are connected with additional reports prepared for the audit committees by auditors. The committees must, therefore, analyze the methods of auditing financial reports applied by auditors and assess whether the materiality level applied in the audit is sufficient for making the financial report full credible. Important is also the assessment of methods of valuating particular items of financial reports and the description of the consolidation scope and criteria for the exclusion of entities from the consolidation process.

Translated by Krzysztof Zarzycki

Keywords: audit committee, tasks of the committee, additional report, audit financial reports

JEL Codes: D02, D04